

ВИЩИЙ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ СУД
АПЕЛЯЦІЙНА ПАЛАТАУХВАЛА
ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

01 травня 2025 року

м.Київ

Колегія суддів Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду у складі: головуєчого – судді Семенникова О.Ю., суддів: Глотова М.С., Михайленка Д.Г., за участю секретаря судового засідання Ляпинська А.Ю., представників позивача Міністерства юстиції України - Петрової Є.С., Туліна Р.А., представника третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору на стороні позивача Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів - Делявської Г.М.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні апеляційну скаргу Міністерства юстиції України на ухвалу Вищого антикорупційного суду (головуючий суддя Олійник О.В., судді Саландяк О.Я., Широка К.Ю.) від 14 березня 2025 року (рішення ухвалено у місті Києві, дата складання повного тексту рішення 14 березня 2025 року) про часткове задоволення заяви про забезпечення позову у справі з позовом Міністерства юстиції України до Відкритого акціонерного товариства «Білоруськалій», треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача: Товариство з обмеженою відповідальністю «МСП «Ніка-Тера», військова частина А1225, Товариство з обмеженою відповідальністю «Агропромислова група «Беста», Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Акціонерне товариство «Українська залізниця», треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні відповідача: Товариство з обмеженою відповідальністю «АГРОРОЗКВІТ», Відкрите акціонерне товариство «Білоруська калійна компанія», Державне об'єднання Білоруська залізниця, Білоруське республіканське унітарне підприємство експортно-імпортного страхування «Белексімгарант»,

про застосування санкції, передбаченої пунктом 1-1 частини 1 статті 4 Закону України «Про санкції»,

ВСТАНОВИЛА:

Короткий зміст та мотиви рішення суду першої інстанції.

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 14 березня 2025 року частково задоволено заяву Міністерства юстиції України (далі – Мін'юст) про забезпечення позову, а саме: вжито заходи забезпечення адміністративного позову, заборонено Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – Агентство, АРМА), вчиняти дії щодо реалізації (відчуження) майна, яке належить ВАТ «Білоруськалій», а саме: калію хлористого, який знаходиться у 70 залізничних вагонах (із номерами за переліком) та переданого в управління Агентству на підставі ухвали Шевченківського районного суду міста Києва від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22; калію хлористого, який знаходиться у 15 залізничних вагонах (із номерами за переліком) та переданий в управління Агентству на підставі ухвали Шевченківського районного суду міста Києва від 14 липня 2022 року у справі №761/12872/22. У задоволенні іншої частини вимог заяви відмовлено.

Судове рішення мотивовано тим, що обраний позивачем спосіб забезпечення позову є справедливим, ефективним, адекватним, а також таким, що забезпечить збалансованість інтересів учасників справи та спрямований на збереження існуючого становища до ухвалення судом остаточного рішення, взято до уваги співвідношення прав (інтересу), про захист яких просив позивач (забезпечення можливості стягнення активів у дохід держави), із наслідками вжиття заходів забезпечення позову.

Разом з цим з роздруківок із сайту офіційного майданчику системи публічних закупівель Prozorro – Української універсальної біржі судом першої інстанції встановлено, що станом на час постановлення оскаржуваної ухвали тривали два аукціони щодо реалізації АРМА хлориду калію загальною вагою 6 993 т, який належить ВАТ «Білоруськалій», переданий в управління на підставі ухвали Шевченківського районного суду міста Києва від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22, навантажений у 100 залізничні вагони (із номерами за переліком), про заборону здійснювати реалізацію (відчуження) якого просило Мін'юст.

Зважаючи на те, що вжиття заходу забезпечення позову, передбаченого п.4 ч.1 ст.151 КАС, у цій частині прямо суперечить вимогам ч.6 ст.151 цього Кодексу, оскільки унеможливить проведення аукціонів, які проводяться від імені державного органу, суд вважав, що відсутні законодавчо визначені підстави для заборони АРМА здійснювати реалізацію (відчуження) хлориду калію, який перебуває у вказаних 100 вагонах.

З огляду на викладене суд дійшов висновку про часткове задоволення заяви Мін'юсту.

Короткий зміст вимог апеляційної скарги та узагальнені доводи особи, яка її подала.

Не погоджуючись з зазначеним судовим рішенням в частині відмови в задоволенні вимог заяви про забезпечення позову, Мін'юст звернулось з апеляційною скаргою, за вимогами якої просило суд скасувати ухвалу від 14 березня 2025 року в частині, якою відмовлено у задоволенні вимог Мін'юсту, та ухвалити нове рішення в зазначеній частині, яким заборонити Агентству здійснювати реалізацію (відчуження) майна, яке належить ВАТ «Білоруськалій», переданого в управління Агентству ухвалою Шевченківського районного суду міста Києва від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22, а саме калій хлористий, який знаходиться у 100 залізничних вагонах (із номерами за переліком).

В обґрунтування зазначених вимог представник Мін'юсту посилався на наступні підстави та доводи.

Суд необґрунтовано звузив обсяг активів, щодо яких вживаються заходи забезпечення позову, дозволивши реалізацію частини майна, визнавши, що реалізація майна може унеможливити виконання рішення, проте не поширив заборону на увесь перелік активів.

Незалежно від стадії продажу, відчужене майно буде втрачено для подальшого виконання рішення суду, проте судом не враховано, що в разі реалізації калію хлористого права на нього можуть перейти до добросовісних набувачів, повернення активів у такому випадку буде юридично складним або навіть неможливим. Не застосовано заходи забезпечення позову щодо частини активів, вірогідність відчуження яких, у ході судового розгляду, є найбільшою, судом визнано існування ризиків реалізації майна, але залишено частину активів без захисту.

Отже, часткове забезпечення позову є недостатнім і не гарантує належний захист прав держави.

Суд в оскаржуваній ухвалі фактично застосував дві різні правові позиції щодо аналогічного майна: щодо частини активів (85 вагонів калію хлористого) суд визнав необхідність заборони відчуження, щодо калію хлористого у 100 залізничних вагонах, який теж є активом ВАТ «Білоруськалій», суд відмовив у застосуванні тотожного заходу забезпечення.

Рішенням РНБО від 28 січня 2023 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)», введеним в дію Указом Президента України від 28 січня 2023 року №50/2023, зокрема, до ВАТ «Білоруськалій» застосовано санкцію у виді блокування активів, а тому при ухваленні оскаржуваного судового рішення судом не враховано положення Закону України «Про санкції» (далі – Закон) в частині блокування активів, оскільки блокування активів - це тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні

за змістом здійсненню права розпорядження ними (п.1 ч.1 ст.4 Закону). Таким чином, під час дії санкції блокування активів забороняється вчинення як підсанкційною особою, так і третіми особами будь-яких дій, які призводять до зменшення обсягу активів підсанкційної особи або активів, щодо яких підсанкційна особа може вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження.

Отже, застосування зазначених у прохальній частині заходів забезпечення позову забезпечить збереження обсягу активів, які прямо належать відповідачу та які позивач просить стягнути в дохід держави, унеможливить порушення санкційного законодавства та публічного порядку України.

Позиції учасників провадження.

Представники Мін'юсту Петрова Є.С., Тулін Р.А. в судовому засіданні підтримали подану апеляційну скаргу та просили задовольнити її у повному обсязі з зазначених у ній підстав.

Представник АРМА Делявська Г.М. в судовому засіданні заперечувала проти задоволення апеляційної скарги, вважала оскаржуване рішення законним та обґрунтованим, просила оскаржувану ухвалу залишити без змін, а апеляційну скаргу без задоволення.

Інші учасники (їхні представники) в судові засідання не з'явилися, про причини своєї неявки суд не повідомили.

Судом на веб-порталі судової влади України згідно із ч.2 ст.268 КАС опубліковано ухвали про відкриття провадження, призначення справи до розгляду, а також учасникам направлено повістки-повідомлення на офіційні електронні адреси та за відомими суду електронними поштами. Неявка сторін або інших учасників справи, належним чином повідомлених про дату, час і місце розгляду справи, не перешкоджає розгляду справи (ч.2 ст.313 КАС). Із огляду на наведене, суд вважав за можливе здійснити розгляд апеляційної скарги за відсутності учасників, які не з'явилися.

Мотиви суду.

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду, враховуючи доводи та вимоги апеляційної скарги, на підставі встановлених фактичних обставин справи, перевіривши правильність застосування судом першої інстанції норм процесуального права в межах доводів та вимог апеляційної скарги, у відповідності до ч.1 ст.308 КАС, виходить з такого.

Положеннями ст.150 КАС передбачено, що суд за заявою учасника справи або з власної ініціативи має право вжити визначені цією статтею заходи забезпечення позову.

Забезпечення позову допускається як до пред'явлення позову, так і на будь-якій стадії розгляду справи, якщо: 1) невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся або має намір звернутися до суду; або 2) очевидними є ознаки протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, та порушення прав, свобод або інтересів особи, яка звернулася до суду, таким рішенням, дією або бездіяльністю.

Відповідно до ч.1 та 2 ст.151 КАС позов може бути забезпечено: зупиненням дії індивідуального акта або нормативно-правового акта; заборорою відповідачу вчиняти певні дії; заборорою іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору; зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку. Суд може застосувати кілька заходів забезпечення позову. Заходи забезпечення позову мають бути співмірними із заявленими позивачем вимогами. Суд також повинен враховувати співвідношення прав (інтересу), про захист яких просить заявник, із наслідками вжиття заходів забезпечення позову для заінтересованих осіб.

Підстави забезпечення позову, визначені ст.150 КАС, є оціночними, тому містять небезпеку для застосування заходів забезпечення позову всупереч цілям цієї статті при формальному дотриманні її вимог. Необґрунтоване вжиття таких заходів може привести до правових ускладнень, значно більших, ніж ті, яким вдалося б запобігти, тому суд повинен у кожному випадку, виходячи з конкретних доказів, встановити, чи є хоча б одна з названих обставин, і оцінити, чи не може застосуванням заходів забезпечення позову бути завдано ще більшої шкоди, ніж та, якій можна запобігти.

Крім того, в ухвалі про забезпечення позову суд повинен навести мотиви, з яких він дійшов висновку про існування очевидної небезпеки заподіяння шкоди правам, свободам та інтересам позивача до ухвалення рішення у справі, а також вказати, в чому будуть полягати дії, направлені на відновлення прав позивача, оцінити складність вчинення цих дій, встановити, що пов'язані з відновленням прав витрати будуть значними.

Тобто, обов'язковою умовою застосування заходів забезпечення позову є наявність хоча б однієї з таких обставин: очевидність небезпеки заподіяння шкоди правам, свободам та інтересам позивача до ухвалення рішення в адміністративній справі; доведення позивачем того, що захист його прав, свобод та інтересів стане неможливим без вжиття таких заходів, або для їх відновлення необхідно буде докласти значних зусиль та витрат; очевидність ознак протиправності рішення, дії чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень.

При цьому заходи забезпечення мають бути вжиті лише в межах позовних вимог та бути адекватними та співмірними з позовними вимогами.

Співмірність передбачає співвідношення негативних наслідків від вжиття заходів забезпечення позову з тими негативними наслідками, які можуть настати в результаті невжиття цих заходів, з урахуванням відповідності права чи законного інтересу, за захистом яких заявник звертається до суду, майнових наслідків заборони відповідачу здійснювати певні дії.

Адекватність заходу до забезпечення позову, що застосовується судом, визначається його відповідністю вимогам, на забезпечення яких він вживається. Оцінка такої відповідності здійснюється судом, зокрема, з урахуванням співвідношення права (інтересу), про захист яких просить заявник, з майновими наслідками заборони відповідачеві вчиняти певні дії.

Отже, при вирішенні питання про забезпечення позову суд має здійснити оцінку обґрунтованості доводів заявника щодо необхідності вжиття відповідних заходів з урахуванням такого: розумності, обґрунтованості і адекватності вимог заявника щодо забезпечення позову; забезпечення збалансованості інтересів сторін, а також інших учасників судового процесу; наявності зв'язку між конкретним заходом до забезпечення позову і предметом позовної вимоги, зокрема, чи спроможний такий захід забезпечити фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову; ймовірності утруднення виконання або невиконання рішення суду в разі невжиття таких заходів; запобігання порушенню у зв'язку із вжиттям таких заходів прав та охоронюваних законом інтересів осіб, що не є учасниками даного судового процесу.

Під час розгляду апеляційної скарги судом встановлені наступні фактичні обставини, які не оспоруються учасниками апеляційного розгляду.

12 березня 2025 року Мін'юст звернулось до Вищого антикорупційного суду з позовною заявою до ВАТ «Білоруськалій» про застосування санкції, передбаченої п.1-1 ч.1 ст.4 Закону, та стягнення в дохід держави активів.

Одночасно із пред'явленням позову Мін'юст подав до суду заяву про забезпечення позову, у якій просив суд заборонити АРМА здійснювати реалізацію (відчуження) майна, яке належить ВАТ «Білоруськалій», а саме калій хлористий, який знаходиться у 185 залізничних вагонах (із номерами за переліком).

Ухвалою Вищого антикорупційного суду від 14 березня 2025 року частково задоволено заяву Мін'юсту про забезпечення позову, заборонено АРМА вчиняти дії щодо реалізації (відчуження) майна, яке належить ВАТ «Білоруськалій», а саме калій хлористий, який знаходиться у 85 залізничних вагонах (із номерами за переліком).

Станом на час постановлення оскаржуваного судового рішення тривали два аукціони щодо реалізації АРМА вищезазначеного хлориду калію загальною вагою 6 993 т, який належить ВАТ «Білоруськалій», переданий в управління на підставі ухвали від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22, навантажений та перебуває у 100 залізничних вагонах (із номерами за переліком).

28 березня 2025 року відбувся електронний аукціон (протокол електронного аукціону №APD001-UA-20250303-67575) щодо продажу активів, які передані АРМА – товарно-матеріальні цінності (хлорид калій), вагою 3 469 т., які навантажені та перебувають у 50 залізничних вагонах (із номерами та вагою за переліком), сума реалізації 22 299 888,50 грн., переможець електронного аукціону ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП».

31 березня 2025 року відбувся електронний аукціон (протокол електронного аукціону №APD001-UA-20250304-91723) щодо продажу активів, які передані АРМА – товарно-матеріальні

цінностей (хлорид калій), вагою 3 524 т., які навантажені та перебувають у 50 залізничних вагонах (із номерами та вагою за переліком), сума реалізації 25 145 326,47 грн., переможець електронного аукціону ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП».

07 квітня 2025 року ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП» здійснило оплату на поточний рахунок АРМА відкритий в АТ «СЕНС БАНК» за хлорид калій, загальною вагою 3 469 т., у сумі 22 299 888,50 грн.

09 квітня 2025 року Вищи антикорупційним судом постановлено рішення по суті поданого Мін'юстом позову до ВАТ «Білоруськалій», відповідно до якого до ВАТ «Білоруськалій» застосовано санкцію, передбачену п.1-1 ч.1 ст.4 Закону та стягнення в дохід держави активів, в тому числі хлорид калію загальною вагою 6 993 т, який належить ВАТ «Білоруськалій», переданий в управління на підставі ухвали від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22, навантажений та перебуває у 100 залізничних вагонах (із номерами за переліком), про заборону здійснювати реалізацію (відчуження) якого просило Мін'юст у заяві про забезпечення позову.

Того ж дня, 09 квітня 2025 року АРМА складено акт про реалізацію активів на електронних торгах, відповідно до якого АРМА на підставі ухвали слідчого судді Шевченківського районного суду м.Києва від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22 здійснило реалізацію речових доказів у кримінальному провадженні №72022000410000003 від 05 квітня 2022 року, а саме товарно-матеріальні цінності (хлорид калій), вагою 3 469 т., які навантажені та перебувають у 50 залізничних вагонах (із номерами та вагою за переліком), кошти за придбаний актив у сумі 22 299 888,50 грн. переможець електронного аукціону ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП» 07 квітня 2025 року в повному обсязі зарахував на рахунок АРМА.

14 квітня 2025 року ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП» здійснило оплату на поточний рахунок АРМА відкритий в АТ «СЕНС БАНК» за хлорид калій, загальною вагою 3 524 т., у сумі 25 145 326,47 грн.

16 квітня 2025 року АРМА складено акт про реалізацію активів на електронних торгах, відповідно до якого АРМА на підставі ухвали слідчого судді Шевченківського районного суду м.Києва від 24 червня 2022 року у справі №761/11098/22 здійснило реалізацію речових доказів у кримінальному провадженні №72022000410000003 від 05 квітня 2022 року, а саме товарно-матеріальні цінності (хлорид калій), вагою 3 524 т., які навантажені та перебувають у 50 залізничних вагонах (із номерами та вагою за переліком), кошти за придбаний актив у сумі 25 145 326,47 грн. переможець електронного аукціону ТОВ «КОМПАНІЯ АГРОТОРГГРУП» 14 квітня 2025 року в повному обсязі зарахував на рахунок АРМА.

Постановою Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 30 квітня 2025 року рішення Вищого антикорупційного суду від 09 квітня 2025 року за позовом Мінюсту про застосування до ВАТ «Білоруськалій» санкції, передбаченої п.1-1 ч.1 ст.4 Закону, та стягнення в дохід держави активів залишено без змін, відтак рішення за позовом, на забезпечення якого подано відповідну заяву та прийнято оскаржувану ухвалу від 14 березня 2025 року, набрало законної сили.

Колегія суддів звертає увагу, що відповідно до ст.129-1 Конституції України суд ухвалює рішення іменем України, судові рішення є обов'язковим до виконання, держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку, контроль за виконанням судового рішення здійснює суд. Вказані конституційні положення знайшли своє продовження у КАС, інших процесуальних кодексах, а також у Законі України «Про судоустрій і статус суддів». Так, ст.2, ч.2 ст.14 КАС та ч.2 ст.13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» регламентовано, що судові рішення, які набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України. При цьому, у ст.370 КАС додатково закріплено, що судові рішення, яке набрало законної сили, є обов'язковим для учасників справи, для їхніх правонаступників, а також для всіх органів, підприємств, установ та організацій, посадових чи службових осіб, інших фізичних осіб і підлягає виконанню на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за принципом взаємності, - за її межами; невиконання судового рішення тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Таким чином, враховуючи: 1) забезпечувальну функцію судового рішення про забезпечення

6

або відмову в забезпеченні позову; 2) правовий статус майна (предмета забезпечення); 3) наявність судового рішення, яке набрало законної сили щодо остаточної долі майна, про забезпечення якого вирішувалось питання, колегія суддів дійшла висновку про необхідність закриття апеляційного провадження за поданою скаргою на ухвалу від 14 березня 2025 року, оскільки жодне з інших можливих рішень по суті поданої апеляційної скарги з урахування рішення по суті позову, яке набрало на даний час законної сили, не призведе до юридично значущих наслідків для будь-якого з учасників цього провадження, а тому фактично не зможе бути виконаним, тобто буде нівельовано саму суть судового контролю.

При цьому, як вказано у постанові Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 30 квітня 2025 року у цій справі, у разі настання реальних обставин, які істотно ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, представник зацікавленої сторони відповідно до положень ст.378 КАС наділений правом звернутися за заявою до суду, який розглядав справу як суд першої інстанції із заявою про встановлення або зміну способу або порядку виконання, відстрочення чи розстрочення виконання судового рішення.

Положеннями КАС прямо не передбачено повноваження суду апеляційної інстанції закрити апеляційне провадження з вищезазначеної підстави, разом з цим у разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права).

Відтак, враховуючи факт реалізації майна, про забезпечення якого просив позивач, та набрання сили остаточного судового рішення по суті у цій справі, а перегляд оскаржуваної ухвали не призведе до жодних процесуальних наслідків, відкрите апеляційне провадження з розгляду скарги підлягає закриттю.

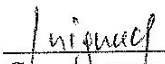
Керуючись ст.305 315, 321, 322, 325 КАС, колегія суддів

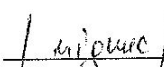
ПОСТАНОВИЛА:

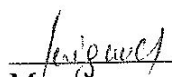
Апеляційне провадження за апеляційною скаргою Міністерства юстиції України на ухвалу Вищого антикорупційного суду від 14 березня 2025 року закрити.

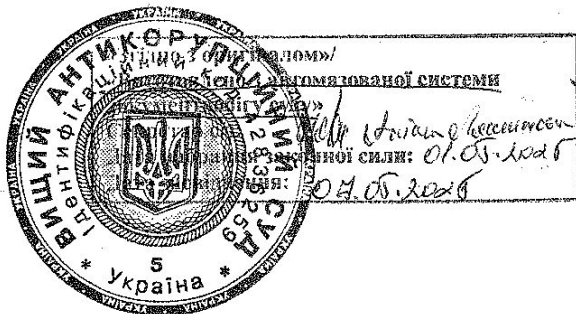
Ухвала суду апеляційної інстанції набирає законної сили з моменту її проголошення та може бути оскаржена в касаційному порядку.

Судді:

Семенников О.Ю.

Глотов М.С.

Михайленко Д.Г.

Ворого в к.л. б. прк.
Секретар суду: [Signature]
[Signature]

